

ΔΗΜΟΣ ΣΙΝΤΙΚΗΣ, Δήμος Σιντικής. Ο χώρος και η ιστορία του, Σιδηρόκαστρο 2014, Ειδική Έκδοση για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Σιντικής, σ. 480, ISBN: 978-618-81235-0-2.

Ο συλλογικός τόμος «Δήμος Σιντικής. Ο Χώρος και η Ιστορία του. Σιδηρόκαστρο 2014. Ειδική Έκδοση για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Σιντικής» είναι μια επετειακή έκδοση με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την απελευθέρωση του Σιδηροκάστρου και της περιοχής του σημερινού Δήμου Σιντικής (1913-2013). Πρόκειται για έναν πολυτελή τόμο 480 σελίδων με πληθώρα έγχρωμων και ασπρόμαυρων φωτογραφιών. Περιλαμβάνει 32 συνολικά εργασίες με πλούσια βιβλιογραφία και αγγλική περίληψη στο τέλος τους.

Ήταν μια πρωτοβουλία του Δημάρχου Σιντικής κ. Απ. Καρύδα και του Δημοτικού Συμβουλίου Σιντικής. Το σχεδιασμό και τον συντονισμό της έκδοσης είχαν οι Χ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Ε. Τσουκαλά, Γ. Ν. Αψηλίδης και Γ. Τσαρούχας. Το Σχεδιασμό/Γραφιστική επιμέλεια είχαν οι Ε. Βλάχος και Α. Δημητριάδου. Η έκδοση πραγματοποιήθηκε με την ευγενική χορηγία της εταιρείας «Αιολική Σιδηροκάστρου Α.Ε.», θυγατρική της εταιρείας Protergia, του Ομίλου Μυτιληναίος.

Στην αρχή του τόμου παρατίθενται τα περιεχόμενα του και ο πρόλογος του Δημάρχου Σιντικής Α. Καρύδα.

Ο τόμος χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος «Μέρος Ι. Φυσικό Περιβάλλον» περιλαμβάνει 10 εργασίες. Η πρώτη εργασία του Α. Κίλια «Γεωλογία της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Σιντικής» εξετάζει τα γεωλογικά χαρακτηριστικά του εδάφους και τη γεωλογία της Σερβομακεδονικής μάζας και της μάζας της Ροδόπης. Η δεύτερη, των Ι. Βλασταρίδη και Γ. Λαζαρίδη, με συμμετοχή του Ε. Ελευθεριάδη, «Τα σπήλαια του Δήμου Σιντικής» επικεντρώνεται στα σπήλαια της περιοχής που ο αριθμός του ξεπερνάει τα 30 και στη γεωλογία-γεωμορφολογία και ιζηματολογία τους. Τα σπήλαια ταξινομούνται ως προς τη σπηλαιογένεση και αναφέρονται αναλυτικότερα τα σημαντικότερα από αυτά (Ζεστών Νερών, Καταρράκτες, Λατομείο Μαύρου Βράχου, Ιερό Απόλλωνα και Πάνα). Η τρίτη εργασία των Ι. Χατζόπουλου και Δ. Τριανταφυλλίδου, «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στο Δήμο Σιντικής. Σχέδιο δράσης αιεφόρου ενέργειας Δ. Σιντικής, “Σύμφωνο Δημάρχων”» παρουσιάζει τον Αιολικό Σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη θέση «Κορυφή» που ανήκει στην εταιρία Protergia, του Ομίλου Μυτιληναίος και διαθέτει 20 ανεμογεννήτριες. Η ίδια εταιρεία αναπτύσσει δύο ακόμα αιολικά πάρκα στα όρια του Δήμου Σιντικής και γίνεται αναφορά στα πολλαπλά οφέλη προς την τοπική κοινωνία. Η τέταρτη, των Γ. Καρυδάκη, Θ. Καβουρίδη, Α. Αρβανίτη, Μ. Φύτικα,

«*Τα γεωθερμικά πεδία Θερμοπηγής Σιδηροκάστρου και Αγκίστρου του Δήμου Σιντικής-Χαρακτηριστικά και προοπτικές*» αναφέρεται στον ύστερα από έρευνες εντοπισμό γεωθερμικών πεδίων χαμηλής ενθαλπίας στις προαναφερθείσες περιοχές και την περιγραφή των χαρακτηριστικών τους, στις υπάρχουσες δραστηριότητες και εφαρμογές και στις προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξή τους. Η πέμπτη εργασία των Μ. Κωνσταντινίδου, Α. Κίλια, Κ. Βουδούρη, Ζ. Αγγελίδη «*Οι θερμές πηγές Αγκίστρου του Δήμου Σιντικής και η σχέση τους με τη γεωλογία και την τεκτονική της ευρύτερης περιοχής*» εξετάζει τα υδρομετεωρολογικά στοιχεία, τη γεωλογία, τη τεκτονική, την υδρογεωλογία με τους υπόγειους υδροφορείς και τη σχέση των πηγών με τη τεκτονική της περιοχής. Η έκτη, της Α. Τσεκούρα «*Δυνατότητα εφαρμογής Γεωθερμικών Αντλιών Θερμότητας στην περιοχή του Δήμου Σιντικής*» ερευνά και προτείνει τη θέρμανση-ψύξη κτηρίων με τη χρήση αβαθούς γεωθερμικής ενέργειας μέσω αντλιών θερμότητας, η οποία έχει πληθώρα πλεονεκτημάτων. Η έβδομη εργασία των Μ. Βαβελίδη και Β. Μέλφου «*Τα ορυκτά, πετρώματα και μεταλλεύματα της περιοχής Σιντικής*» αποκαλύπτει τα πετρώματα, τα ορυκτά, τα κοιτάσματα και τα μεταλλεύματα της περιοχής. Υπάρχουν κοιτάσματα χαλκού, χρυσού, αργύρου, σιδήρου κ.ά. και πετρώματα με ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον που συχνά περιέχουν σπάνια ορυκτά. Η όγδοη, των Ε. Τσουνκαλά, Γ. Λαζαρίδη, Ε. Βλάχου, Α. Ξάφη «*Τα παλαιοντολογικά ευρήματα της Σιντικής: τα προϊστορικά ζώα και το Παλαιοντολογικό Μουσείο της Θερμοπηγής*» ξεναγεί τον αναγνώστη μέσω των απολιθωμάτων στην προϊστορική Σιντική (7,5 εκατομμύρια χρόνια πριν). Στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στη Θερμοπηγή, φυλάσσεται πλήθος σημαντικών απολιθωμάτων που μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης επιστημόνων και επισκεπτών, συμβάλλοντας στην πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Η ένατη, του Ζ. Αγγελίδη «*Ιαματικά Λουτρά-Θερμαλισμός στο Δήμο Σιντικής*» παρουσιάζει δύο από τους σημαντικότερους πόλους έλξης επισκεπτών στο Δήμο Σιντικής, τα θερμαλιστικά κέντρα (Ιαματικά Λουτρά) Σιδηροκάστρου και Αγκίστρου που λειτουργούν ως μονάδες υγείας και ευεξίας όλον τον χρόνο. Τα ιαματικά νερά ταξινομούνται με βάση την χημική ανάλυσή τους (χημικά στοιχεία, ιχνοστοιχεία, αέρια κ.ά.) και αναφέρονται οι θεραπευτικές ενδείξεις τους. Η δέκατη εργασία των Δ. Μπόμπορη, Ι. Τσιριπίδη, Ν. Κρίγκα, Θ. Ναζηρίδη «*Τύποι οικοτόπων και βιοποικιλότητα στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης*» αναφέρεται στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης, τον άλλο σημαντικότερο τουριστικό προσορισμό του Δήμου Σιντικής. Ο υγρότοπος της Κερκίνης έχει πολλαπλούς ρόλους (αρδευτικό, αντιπλημμυρικό, αλιευτικό, εκπαιδευτικό, τουριστικό κ.ά.) και προστατεύεται από διεθνείς συμβάσεις και οδηγίες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το δεύτερο μέρος του τόμου «*Μέρος II. Ιστορία και Κοινωνία*» περιλαμβάνει 22 εργασίες που χωρίζονται σε 5 ενότητες. Προτάσσεται η εργασία των Σ. Δαδάκη, Χ. Κουκούλη-Χρυσανθακάκη, Μ. Σταμπούλογλου «*Αρχαιολογικός Χάρτης του Δήμου Σιντικής*». Με συστηματικό τρόπο και πλούσια βιβλιογραφία απαριθμούνται 24 θέσεις προϊστορικών, κλασικών, ρωμαϊκών, βυζαντινών και μεταβυζαντινών οικισμών, φρουριών, ιερών, ναών νεκροταφείων και άλλων μνημείων με τα ευρήματά τους.

Η πρώτη ενότητα «*Προϊστορικοί Χρόνοι (από την 6^η π.Χ. χιλιετία στον 7^ο π.Χ. αιώνα)*» περιλαμβάνει 4 εργασίες. Η δωδέκατη και πρώτη στην ενότητα αυτή εργασία της Χ. Κουκούλη-Χρυσανθακάκη «*Οι Προϊστορικοί Χρόνοι: Από τη Νεολιθική Εποχή ως την Πρώμη Εποχή του Σιδήρου (τέλη 6^{ης} π.Χ. χιλιετίας-τέλη 8^{ου} π.Χ. αι.)*» επισημαίνει αρχαιολογικές θέσεις και ευρήματα που χρονολογούνται στην Νεώτερη Νεολιθική (I και II) και Τελική Νεολιθική Περίοδο, στη Πρώμη και Ύστερη Εποχή του Χαλκού και στην Πρώμη εποχή του Σιδήρου.

Η δεκάτη τρίτη εργασία των Χ. Κουκούλη-Χρυσανθακάκη, Η. Todorova, Ι. Ασλάνη, Ι. Vaisov, Μ. Βάλλα «*Ο νεολιθικός οικισμός “Προμαχών-Topolnica”*» παρουσιάζει το σημαντικότερο νεολιθικό οικισμό «Προμαχών-Topolnica» στα σύνορα Ελλάδας Βουλγαρίας. Ο οικισμός ανασκάπτεται από Έλληνες και Βούλγαρους αρχαιολόγους και κατοικήθηκε σε τρεις οικιστικές περιόδους από τα τέλη της 6^{ης} ως και το τρίτο τέταρτο της 5^{ης} π. Χ. χιλιετίας με σημαντικότερη τη δεύτερη περίοδο. Η δέκατη τέταρτη εργασία των Α. Σύρου και Μ. Μυτελέτση «*Το Σπήλαιο “Καταρράκτες” Σιδηροκάστρου*» επικεντρώνεται στο προαναφερθέν σπήλαιο. Ύστερα από ανασκαφές βρέθηκαν ευρήματα που δείχνουν την συνεχή κατοίκηση του χώρου. Τα πιο σημαντικά χρονολογούνται στα τέλη της νεότερης νεολιθικής II εποχής, στην πρώμη εποχή του χαλκού και στο 2^ο π.Χ. αι. (υπολείμματα κτηρίων, κεραμικών, απανθρακωμένων καρπών κ.ά.). Η δέκατη πέμπτη εργασία της Μ. Βάλλα «*Το Νεκροταφείο της Ύστερης Εποχής Χαλκού στη Φαιά Πέτρα Σιδηροκάστρου: ένα “σπάνιο” και “πολύτιμο” εύρημα*» περιγράφει ένα νεκροταφείο σε κοντινή απόσταση από τη Φαιά Πέτρα (μέσα 14^{ου} έως τέλος 13^{ου} π.Χ. αι.). Τα ευρήματα φωτίζουν πτυχές της πολιτισμικής φυσιογνωμίας και της οικονομικοκοινωνικής οργάνωσης της τοπικής κοινότητας στην ύστερη εποχή του χαλκού.

Η δεύτερη ενότητα «*Αρχαίοι Χρόνοι (από τον 7^ο π.Χ. αιώνα στον 4^ο μ.Χ. αιώνα)*» περιλαμβάνει δύο εργασίες. Η δέκατη έκτη και πρώτη στην ενότητα αυτή εργασία της Χ. Κουκούλη -Χρυσανθάκη «*Από τους Αρχαϊκούς Χρόνους ως το τέλος της Αρχαιότητας (7^{ος} π.Χ. αι.*

-αρχές 4^{ου} μ.Χ. αι.)» κάνει μια ιστορική αναδρομή της περιοχής με βάση τις ιστορικές πηγές και τα αρχαιολογικά ευρήματα. Στη θέση του Σιδηροκάστρου εντοπίστηκε ο πρωιμότερος στο Δήμο Σιντικής οικισμός Ιστορικών Χρόνων (7^{ος} αι. π.Χ.) συνέχεια της κατοίκησης της θέσης από τους Προϊστορικούς Χρόνους. Έχουν εντοπιστεί ακόμη οικισμοί Υστεροκλασικών και Ελληνιστικών Χρόνων (Σιδηρόκαστρο, Αγκιστρο, Βαμβακόφυτο κ.ά.) με σημαντικότερο αυτό του Σιδηροκάστρου.

Η δέκατη έβδομη εργασία της Κ. Περιστέρη «*Ιερό Απόλλωνα, Νυμφών και Πάνα στη θέση “Μαύρος Βράχος” Σιδηροκάστρου*» περιγράφει ένα σημαντικό ιερό βράχων και τα ευρήματα που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές. Το ιερό ιδρύθηκε το 2^ο μ.Χ. αι. σε ένα όμορφο φυσικό περιβάλλον. Ήταν αφιερωμένο στον Απόλλωνα, στον Πάνα και στις νύμφες και καταστράφηκε τον 4^ο μ.Χ. αι. Από τα ευρήματα ξεχωρίζουν τμήματα αγαλμάτων (Απόλλωνα, Πάνα κ.ά.), αγγεία, νομίσματα και τμήμα ενεπίγραφης μαρμάρινης βάσης αφιερωμένης στον Απόλλωνα.

Η τρίτη ενότητα «*Παλαιοχριστιανικοί-Βυζαντινοί Χρόνοι (από τον 4^ο μ.Χ. αιώνα ως τον 14^ο μ.Χ. αιώνα)*» περιλαμβάνει 3 εργασίες της Σ. Δαδάκη. Η δέκατη όγδοη και πρώτη στην ενότητα αυτή εργασία «*Ιστορικό πλαίσιο και οικιστική οργάνωση*» παρουσιάζει τα αρχαιολογικά δεδομένα της περιοχής. Βρέθηκαν ερείπια παλαιοχριστιανικών βασιλικών ή αρχιτεκτονικών μελών τους (Σιδηρόκαστρο, Αγκιστρο, Νεοχώρι) πρωτοβυζαντινών χρόνων (4^{ος}-6^{ος} αι.). Σημαντική είναι η σλαβική επιγραφή του μέγα Δούκα Βρανά του 1204 στο Καρυδοχώρι. Στην εποχή αυτή χρονολογείται ο ναΐσκος στα Κάτω Πορρόια και η δεύτερη χρήση του νεκροταφείου του Κλειδίου. Το 1328 οι Σέρρες περιήλθαν στην εξουσία του Ανδρόνικου Γ΄ Παλαιολόγου και τότε τοποθετείται η ίδρυση του κάστρου Σιδηροκάστρου.

Η δέκατη ένατη, «*Το βυζαντινό κάστρο του Σιδηροκάστρου*» περιγράφει το κάστρο Σιδηροκάστρου, τα δύο τμήματα του, τις πύλες, τη δεξαμενή του και τα ερείπια της τρίκλιτης βασιλικής και του νεκροταφείου. Αναλύεται η τοιχοποιία και η τοιχοδομία που σε σύγκριση με άλλα κάστρα του 14^{ου} αι. στη περιοχή των Σερρών, επιβεβαιώνει την πληροφορία ότι χτίστηκε από τον Ανδρόνικο Γ΄.

Η εικοστή εργασία «*Ο σπηλαιώδης ναός της Αναλήψεως του Σωτήρος στο Αχλαδοχώρι*» περιγράφει ένα σπάνιο μνημείο του Νομού Σερρών. Διασώζει πέντε ζωγραφικές φάσεις. Η πρώτη φέρει ανεικονικό διάκοσμο και χρονολογείται από τον 7^ο έως τον 11^ο αι. και οι άλλες 4 εικονίζουν αγίους και σκηνές από τον Χριστολογικό κύκλο. Η δεύτερη και η τέταρτη φάση χρονολογείται το 13^ο αι. και η πέμπτη το 19^ο αι.

Η τέταρτη ενότητα «*Μεταβυζαντινοί-Οθωμανικοί Χρόνοι (από το 1453 ως το 1913)*» περιλαμβάνει 4 εργασίες. Η εικοστή πρώτη και

πρώτη στην ενότητα αυτή εργασία του Α. Καραθανάση «Γενικό Ιστορικό Σημείωμα» κάνει μια αναδρομή στην ιστορία κυρίως του Σιδηροκάστρου από την Οθωμανική κατάκτηση μέχρι την απελευθέρωση του. Μετά την κατάληψη της πόλης από τους Οθωμανούς στην περιοχή εγκαθίστανται Γιουρούκοι. Στα μέσα του 19^{ου} αι. παρατηρείται αύξηση του χριστιανικού πληθυσμού και ιδρύονται σχολεία. Στο Σιδηρόκαστρο κατοικούν Τούρκοι, Έλληνες, Κιρκάσιοι, χριστιανοί και μουσουλμάνοι Αθίγγανοι. Στο τέλος περιγράφονται οι Βαλκανικοί Πόλεμοι με αποκορύφωμα το μαρτυρικό τριήμερο 24-26 Ιουνίου 1913 και την απελευθέρωση του Σιδηροκάστρου, την 27η Ιουνίου του 1913. Στην εικοστή δεύτερη εργασία του Ι. Μπάκα «*Η εκκλησιαστική επαρχία Μελενίκου. Συμβολή στην εκκλησιαστική ιστορία της Σιντικής*» γίνεται ανασκόπηση της εκκλησιαστικής ιστορίας του Μελενίκου και της σχέσης της με το σημερινό Δήμο Σιντικής. Το Μελένικο ιδρύθηκε πιθανώς τον 9^ο αι. Το 14^ο αι. η αρχιεπισκοπή Μελενίκου αναβαθμίστηκε σε Μητρόπολη. Το 19^ο αι. το Μελένικο είχε 50 εκκλησίες και παρεκκλήσια και δύο σημαντικά μοναστήρια τη μονή Ροζινού και τη μονή Σπηλαιού από όπου προέρχεται και η θαυματουργή εικόνα της Αγίας Ζώνης. Μετά το 1913, ο Μητροπολίτης Παρθένιος εγκαταστάθηκε στο Σιδηρόκαστρο μαζί με τους κατοίκους του Μελενίκου. Το 1922 η μητρόπολη Μελενίκου μετονομάστηκε σε Μητρόπολη Σιδηροκάστρου. Στην εικοστή τρίτη εργασία του Κ. Μουστάκα «*Το “σιδηρούν κάστρο” ή “το κάστρο του σιδήρου”;* *Ιστορικά του Σιδηροκάστρου και της μεταλλευτικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή κατά την ύστερη μεσαιωνική εποχή (14^{ος}-15^{ος} αι.)*» δίνονται με βάση τα Οθωμανικά κατάστιχα των ετών 1454/55, 1478, 1519 και 1530 που φυλάσσονται στην Κωνσταντινούπολη, πολύτιμες πληροφορίες για τον ελληνικό, σλαβικό και μουσουλμανικό πληθυσμό του Σιδηροκάστρου. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι το μεσαιωνικό όνομα του Σιδηροκάστρου ήταν Βαλαβίσδα ή Βαλαβίστα και ότι παραδόθηκε ειρηνικά στους Τούρκους το 1382-1383. Ενώ παρατηρήθηκε εξισλαμισμός των χριστιανών και αύξηση του μουσουλμανικού πληθυσμού, το χριστιανικό στοιχείο παρέμεινε ισχυρό (πέντε ενορίες το 1478). Στην εικοστή τέταρτη εργασία του Γ. Κουτζακιώτη «*Το Σιδηρόκαστρο και η περιοχή του στα γεωγραφικά και ταξιδιωτικά κείμενα (18^{ος} -19^{ος} αι.)*» διάφοροι περιηγητές (Γ. Μάνος, C.-E. Guys, E.-M. Cousinery, Κωνσταντίνος Διοικητής, J.-J. Tromelin) αναφέρονται στο Σιδηρόκαστρο και στη περιοχή του, δίνοντας σημαντικές πληθυσμιακές και γεωγραφικές πληροφορίες. Ιδιαίτερα εντυπωσιάζει η αναφορά για το τείχος (διαφορετικό του κάστρου) που προστάτευε την πόλη από τα ληστρικά σώματα των τοπικών Οθωμανών προκρίτων που ήταν σε διαμάχη μεταξύ τους. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι με βάση τις πηγές, στις

αρχές του 19^{ου} αι ο χριστιανικός πληθυσμός του Σιδηροκάστρου δεν ήταν αμελητέος.

Η πέμπτη και τελευταία ενότητα «*Νεώτεροι Χρόνοι (από το 1913 έως το 2013)*» περιλαμβάνει 8 εργασίες. Στην εικοστή πέμπτη και πρώτη στην ενότητα αυτή εργασία του Β. Νικόλτσιου «*Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι και η Απελευθέρωση του Σιδηροκάστρου*» περιγράφονται με συντομία ο Α΄ και Β΄ Βαλκανικός πόλεμος. Μετά τη μάχη της Βέτρινας, στις 27 Ιουνίου του 1913, η 6^η Μεραρχία έφτασε στο Σιδηρόκαστρο. Είχε ήδη προηγηθεί όμως η σφαγή του Μητροπολίτη Μελενίκου Κωνσταντίνου και 100 Σιδηροκαστρινών. Στην εικοστή έκτη εργασία του Η. Κοτρίδη «*Η άμυνα στα οχυρά Σιντικής εναντίον των γερμανικών επιθέσεων το 1916 και 1941*» τονίζεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισαν τα οχυρά κατά τη διάρκεια του Α΄ και Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Η οχύρωση τους (Ρούπελ, Φαιά Πέτρα) άρχισε από το 1914. Το 1916, τα οχυρά παραδόθηκαν, ύστερα από διαταγή της Ελληνική Κυβέρνησης, στους Γερμανούς. Το χρονικό διάστημα (1936-1940) χτίστηκαν και ενισχύθηκαν σημαντικά οχυρά, ανατολικά και δυτικά του Στρυμόνα. Ιδιαίτερα σημαντικός ήταν ο ρόλος τους τον Απρίλιο του 1941 κατά την εισβολή των Γερμανοβουλγάρων.

Η εικοστή έβδομη εργασία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Σιδηροκάστρου κ.κ. Μακαρίου «*Ένας αιώνας μαρτυρικής πορείας και ζωτανής παρουσίας: Ιερά Μητρόπολις (Μελενίκου Σιδηροκάστρου)*» χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο αναφέρεται με συντομία πολιτική και εκκλησιαστική ιστορία του Μελενίκου και στο δεύτερο δίνονται ιστορικά στοιχεία και για την ιερά Μητρόπολη Σιδηροκάστρου και Μελενίκου και την εκκλησιαστική διάρθρωση της Μητρόπολης. Στο τρίτο μέρος αναφέρονται 10 αρχιερείς του Μελενίκου/Σιδηροκάστρου από το 1900 (Ιωακείμ Φορόπουλος) έως σήμερα (Μακάριος Φιλοθέου) με σύντομο βιογραφικό για τον καθένα.

Η εικοστή όγδοη εργασία του Ε. Πελαγίδη «*Η συμβολή των προσφύγων του 1923 στην ανάπτυξη της επαρχίας Σιντικής του Νομού Σερρών*» τονίζει την μεγάλη συμβολή των προσφύγων στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Στο Δήμο Σιντικής εγκαταστάθηκε μεγάλος αριθμός προσφύγων κυρίως από τον Πόντο και την Θράκη. Η αγροτική οικονομία από οικιακή μεταμορφώθηκε σε επιχειρησιακή. Η εισαγωγή νέων καλλιεργειών, συγχρόνων μεθόδων καλλιέργειας και η αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής και την οικονομική ανάπτυξη. Στην εικοστή ένατη εργασία του Γ.Ν. Αψηλίδη «*Η επαρχία Σιντικής την περίοδο του Μεσοπολέμου. Εκθέσεις κρατικών λειτουργών για την εκπαίδευση και τα έργα κοινής ωφελείας*» μέσα από τις εκθέσεις κρατικών λειτουργών φαίνεται η προ-

σπάθεια του ελληνικού κράτους για τη βελτίωση της παιδείας, την απάλειψη της ξενοφωνίας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολεμοπαθών και των προσφύγων. Ιδρύθηκαν νέα σχολεία και επισκευάστηκαν τα παλαιότερα και ο αριθμός των μαθητών και διδασκόντων αυξήθηκε. Συγχρόνως έγιναν μεγάλα αντιπλημμυρικά και εξυγιαντικά έργα και πραγματοποιήθηκαν δημόσια και κοινοτικά έργα που βελτίωσαν τη ζωή των κατοίκων (γέφυρες, οδοποιία, κοινοτικά καταστήματα, εκκλησίες, αρδευτικά έργα κ.ά.). Στην τριακοστή, της Λ. Θεοδωρίδου-Σωτηρίου «Οι μεταμορφώσεις του αστικού χώρου στο Σιδηρόκαστρο» εξετάζονται οι αλλαγές στον πολεοδομικό ιστό του Σιδηροκάστρου. Το παλαιότερο γνωστό σχεδιάγραμμα του Σιδηροκάστρου του Wilhelm Chabert Ritter von Ostland (1832), οι περιγραφές των ελλήνων και ξένων περιηγητών των αρχών του 20^{ού} αι., οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες και οι πρώτες έγχρωμες (αυτοχρωμικές) φωτογραφίες της πόλης που τραβήχτηκαν από τον Α. Leon (1913), δίνουν ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες για τον τότε οικισμό. Το Σιδηρόκαστρο είχε την εικόνα μιας τυπικής οθωμανικής πόλης με δύο συνοικίες, μία χριστιανική και μίας οθωμανική. Το 1928 εκπονήθηκε το νέο πολεοδομικό σχέδιο της πόλης από τον Ι. Παπαϊωάννου που εγκρίθηκε το 1934.

Στην τριακοστή πρώτη, του Γ. Ζαρωτιάδη «Προοπτικές Οικονομικής Ανάπτυξης στη Σιντική» υπάρχει μια σύντομη παράθεση της ιστορίας της οικονομικής συγκρότησης της Σιντικής και γίνεται μια ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Στη συνέχεια, με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες δίνεται η διάρθωση ενός οραματικού αναπτυξιακού πεδίου με πολλές ενδιαφέρουσες προτάσεις. Στην τριακοστή δεύτερη και τελευταία του τόμου εργασία του Θ. Μαλικίδη «Η Μεταπολεμική μετανάστευση από την επαρχία Σιντικής» δίνεται το χρονικό της μεταπολεμικής μετανάστευσης. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 μεγάλο μέρος του πληθυσμού μεταναστεύει στο εσωτερικό (Σέρρες, Θεσσαλονίκη, Αθήνα και αλλού) και στο εξωτερικό (κυρίως στη Γερμανία). Από το 1961 μέχρι το 1971 η ετήσια μετανάστευση υπερβαίνει την ετήσια αύξηση του πληθυσμού και συνολικά από το 1951 έως το 2011 η επαρχία Σιντικής έχει απολέσει το 1/3 των κατοίκων της. Η υστέρηση στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, το πολύ χαμηλό κατά κεφαλή Α.Ε.Π. και το μεγάλο ποσοστό ανεργίας οδηγεί στις μέρες μας το νεανικό πληθυσμό ξανά σε μετανάστευση, κυρίως στη Γερμανία.

Η επιλογή του τίτλου του τόμου είναι ιδιαίτερα εύστοχη καθώς οι συνολικά 32 εργασίες εξετάζουν διαφορετικές πτυχές του φυσικού περιβάλλοντος και της ιστορίας του Δήμου Σιντικής. Μέσα από αυτές δίνονται συγκεντρωμένες πολλές πληροφορίες και πολλά άγνωστα στοιχεία

με άρτιο επιστημονικό τρόπο. Ο τόμος αποτελεί βιβλίο αναφοράς για τον επιστήμονα, τον ερευνητή και τον φιλόστορα αναγνώστη και αποτελεί μία σημαντική προσθήκη στη βιβλιογραφία του Νομού Σερρών και της Μακεδονίας γενικότερα. Αποτελεί όμως και μια ευκαιρία γνωριμίας του Δημότη Σιντικής και ιδιαίτερα του μαθητή/φοιτητή με τον τόπο του. Οι πληροφορίες που περιέχει μπορεί να αποτελέσουν αφετηρία για δράσεις που θα βελτιώσουν την οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Πεταλωτής Νικόλαος
Οδοντίατρος Επιμελητής Α΄
Κέντρο Υγείας Σιδηροκάστρου